

УДК 343.98:620.2

Сибірний А. В.,

sybandrij@dr.com, ORCID ID: 0000-0001-9751-7556,

Resercher ID: G-3029-2019,

к.б.н., доц., завідувач кафедри загальної гігієни з екологією,

ДНТ «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького», м. Львів

Решетило Л. І.,

lidare@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-1229-634X,

Researcher ID: G-9509-2020,

к.т.н., доц., професор кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю,

Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Сибірня Р. І.,

roma.sybirna@gmail.com, ORCID ID : 0000-0002-5704-2004,

Resercher ID: ACA-5252-2022,

д.б.н., проф., професор кафедри міжнародного та кримінального права,

Національний університет «Львівська політехніка»; професор кафедри кримінального процесу та криміналістики, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів

СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧА ЕКСПЕРТИЗА ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Дослідження присвячене вивченню можливостей судово-товарознавчих експертиз у питаннях своєчасного виявлення на споживчому ринку України фальсифікованих підакцизних товарів. У статті вказано, що серед існуючої підакцизної продукції значно зросла частка алкогольних та тютюнових товарів, а також активізувалася діяльність міні-нафтопереробних заводів, що спричиняє міліарні втрати Державного бюджету. Показано, що важкі та часто незворотні негативні наслідки для здоров'я та життя громадян у результаті використання фальсифікованих підакцизних товарів диктують необхідність посилення боротьби з їх масовим виробництвом та своєчасним виявленням на споживчому ринку. Констатовано, що процес виявлення фальсифікованих підакцизних товарів в сучасних реаліях є складним багаторічним процесом. Зазначено, що ключовим суб'єктом розслідування правопорушень щодо виробництва та реалізації нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, алкогольних і тютюнових виробів виступає Бюро економічної безпеки України. Під час розслідування в основу доказової бази покладено результати слідчих розшукових дій (огляд місця події та судово-товарознавчі експертизи). У ході їх виконання з'являється можливість отримання вичерпного опису існуючого предмету і способу скоєння злочину та його слідової картини. Доведено, що виконання судово-товарознавчих експертиз вимагає залучення вузьких фахівців з конкретних галузей знань та широке використання найсучасніших технічних можливостей проведення лабораторних досліджень: хромато-мас-спектрометри, електронні, люмінесцентні та ультрафіолетові мікроскопи, спектрометри інфрачервоного діапазону, автоматизовані курильні машини, газорідні хроматографи та ін. Важливо, що залучення профільних спеціалістів повинно відбуватися ще на етапі обшуку підпільних цехів та відбору зразків. Це забезпечить правильне пакування вилучених об'єктів, що буде запобігати їх випаровуванню, окисленню та зміні хімічних чи інших властивостей під дією зовнішніх факторів. Особливої уваги заслуговує документальний та візуальний аналіз якості поліграфії етикеток, акцизних марок і форми тари, що у кінцевому етапі переконливо свідчить про умисне незаконне виготовлення підакцизних товарів. Завдяки ретельному проведенню експертних досліджень з'являється можливість викривання підпільних цехів з виробництва цілого ряду підакцизних товарів.

Ключові слова: підакцизні товари, фальсифікація, досудове розслідування, судова експертиза, судово-товарознавча експертиза, акцизні марки.

Sybirny A. V.,

sybandrij@dr.com, ORCID ID: 0000-0001-9751-7556,

Resercher ID: G-3029-2019,

Ph.D., Associate Professor, Head of the Department of General Hygiene and Ecology,

State Non-commercial Enterprise «Danylo Halytskyi Lviv National Medical University», Lviv

Reshetylo L. I.,

lidare@ukr.net, ORCID ID: 0000-0003-1229-634X,

Researcher ID: G-9509-2020,

Ph.D, Associate Professor, Professor at the Department of Commodity Studies,

Customs Business and Quality Management, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Sybirna R. I.,

roma.sybirna@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5704-2004,

Resercher ID: ACA-5252-2022,

Doctor of Biological Sciences, Professor, Professor of the Department of International and Criminal Law,

Lviv Polytechnic National University; Professor of the Department of Criminal Procedure and Criminology,

Lviv State University of Internal Affairs, Lviv

FORENSIC-COMMODITY EXPERTISE OF EXCISE GOODS IN MODERN CONDITIONS

Abstract. *The study is devoted to studying the possibilities of forensic commodity examinations in the issues of timely detection of counterfeit excisable goods on the consumer market of Ukraine. The article indicates that among the existing excisable products, the share of alcoholic and tobacco products has significantly increased, and the activity of mini-oil refineries has also intensified, which causes billions of losses to the State Budget. It is shown that the severe and often irreversible negative consequences for the health and life of citizens as a result of the use of counterfeit excisable goods dictate the need to strengthen the fight against their mass production and timely detection on the consumer market. It is stated that the process of detecting counterfeit excisable goods in modern realities is a complex multi-stage process. It is noted that the key subject of the investigation of offenses related to the production and sale of petroleum products and fuels and lubricants, alcoholic and tobacco products is the Bureau of Economic Security of Ukraine. During the investigation, the evidence base is based on the results of investigative search actions (survey of the scene and forensic commodity examinations). During their implementation, it becomes possible to obtain a comprehensive description of the existing object and the method of committing the crime and its trace picture. It has been proven that the implementation of forensic commodity examinations requires the involvement of narrow specialists in specific fields of knowledge and the wide use of the most modern technical capabilities for conducting laboratory research: chromatographic mass spectrometers, electronic, luminescent and ultraviolet microscopes, infrared spectrometers, automated smoking machines, gas-liquid chromatographs, etc. It is important that the involvement of specialized specialists should occur at the stage of searching underground workshops and taking samples. This will ensure the correct packaging of the seized objects, which will prevent their evaporation, oxidation and change in chemical or other properties under the influence of external factors. Special attention is paid to the documentary and visual analysis of the quality of the printing of labels, excise stamps and the shape of the packaging, which in the final stage convincingly indicates the intentional illegal production of excisable goods. Thanks to careful expert research, it becomes possible to expose underground workshops for the production of a number of excisable goods.*

Key words: excisable goods, falsification, pre-trial investigation, forensic examination, forensic commodity examination, excise stamps.

JEL Classification: K13, E26, D46, L66

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1221-2026-46-13>

Постановка проблеми. На сьогоднішній день існування широких мереж із виготовлення та збуту фальсифікованої алкогольної, тютюнової продукції та пального створює значні проблеми для економічної безпеки держави. Проблеми своєчасного виявлення таких правопорушень обумовлюється високою латентністю тіньових схем, використанням новітніх технологій маскуванню та частою зміною локацій їх підпільного виробництва. Відповідно, виникає необхідність адаптації українського законодавства до стандартів Європейського Союзу, зокрема в частині запровадження електронної системи простежуваності руху товарів та проведення відповідних судово-експертних досліджень. Отже, вивчення особливостей виявлення підакцизних товарів на споживчому ринку стає нагальною науковою та практичною потребою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як відомо, вивченню питань протидії незаконному обігу підакцизних товарів та особливості розслідування економічних злочинів присвячено ряд наукових досліджень. Так, у роботах А. О. Глушко, А. М. Іскри, Г. Л. Чигриної ретельно вивчено економічні передумови тінізації ринку, на основі чого автори пропонують певні організаційно-правові засоби подолання цього негативного явища..

Ряд наукових розробок присвячуються визначенню ролі судових експертиз щодо проблем виявлення фальсифікованих товарів. Зокрема, М. О. Сахошко займається питаннями судової експертизи паливно-мастильних матеріалів та особливостей діяльності експертів при цьому. В. Т. Лебединець та Р. І. Сливачосередили свою увагу на технічних аспектах ідентифікації фальсифікованої алкогольної продукції. Цікавими є наукові розробки В. І. Костенка, у яких вивчаються можливості цифрових трансформацій акцизної системи та впровадження «е-Акцизу».

Разом з тим, вимагають належної уваги дослідження щодо можливостей виявлення фальсифікованих підакцизних товарів на споживчому ринку України.

Постановка завдання. З'ясувати питання присутності на споживчому ринку України фальсифікованих підакцизних товарів та здійснити аналіз сучасних можливостей проведення судово-товарознавчих експертиз щодо їх своєчасного виявлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наявність тіньового сектору економіки створює

значну загрозу для фінансової стабільності та національної безпеки держави. Так, на ринку підакцизної продукції значно зросла частка алкогольних та тютюнових товарів, активізувалася діяльність міні-нафтопереробних заводів, що призводить до мільярдних втрат Державного бюджету через несплату акцизного податку та податку на додану вартість [1, с. 343]. Відповідно, вчені констатують, що жорсткий контроль за роздрібними продажами та технологічне переоснащення контролюючих органів має стати безальтернативним шляхом до подолання існуючих «сірих» схем [2, с. 397].

Дудоров О. О., Письменський Є. О. у своїх наукових розробках наголошують, що незаконно виготовлена продукція, зазвичай, не може відповідати всім технічним, санітарним та рецептурним умовам легального виробництва, а до її ціни, як правило, не включається офіційний акцизний податок [4, с. 44–45]. Виходячи з цього, слід зазначити, що формальний підхід у даних питаннях дає змогу декриміналізувати значну частину тіньового ринку сурогатів шляхом свідомого порушення технологій виробництва продукції, яка хоч з точки зору податкового законодавства нормативно не визначається як товар, але несе велику загрозу для суспільства.

Однак, постановою Великої Палати Верховного Суду від 27 листопада 2024 р. у справі №336/3796/15-к було встановлено, що алкогольний напій, який імітує або відтворює легально виготовлений підакцизний товар, є повноцінним предметом кримінального правопорушення, передбаченого статтею 204 КК України [3]. Таке рішення було обґрунтовано тим, що з метою введення споживачів в оману та отримання прибутків від збуту, зловмисники імітують під час виготовлення сурогатів певні властивості, притаманні підакцизним товарам. Здебільшого це зовнішні та органолептичні ознаки, такі як колір, запах, консистенція, тара та ін. [5].

Незаконний обіг підакцизних товарів часто супроводжується руйнівними впливами фальсифікату на здоров'я та життя громадян України. Так, рядом науковців доведено катастрофічні медико-фармацевтичні та соціально-економічні наслідки споживання фальсифікованих горілчаних виробів, до складу яких входять високотоксичні хімічні сполуки, у тому числі промисловий етанол [8, с. 2]. Це призводить до масових отруєнь, втрати зору, пошкодження функцій внутрішніх органів а також летальних наслідків.

Таким чином, для виявлення фальсифікованих підакцизних товарів ключовим стає встановлення факту протиправних дій особи при роботі з рідинами чи іншими речовинами саме як із легальними підакцизними товарами, у тому числі розлив у фірмову брендовану тару, наклеювання підроблених марок акцизного податку та ін.

На даний час ключовим суб'єктом розслідування таких правопорушень виступає Бюро економічної безпеки України (БЕБ). Під час розслідування в основі доказової бази лежать такі слідчі розшукові дії як огляд місця події та призначення і проведення судово-товарознавчих експертиз. У ході їх виконання з'являється можливість отримання вичерпного опису існуючого майна та слідової картини злочину. Особлива увага при цьому приділяється правильності упакування вилучених предметів та його герметичності, оскільки порушення цілісності упаковки зразків, зокрема спирту чи пального, можуть стати причиною сумнівів щодо їх автентичності [7].

Розслідування складних кримінальних правопорушень, пов'язаних із системною фальсифікацією підакцизних товарів значною мірою ускладнюється специфікою дослідження об'єктів матеріального світу. Детективи БЕБ змушені працювати з хімічними речовинами, нафтопродуктами, багатокомпонентними рідинами та промисловим обладнанням, які фізично неможливо ідентифікувати та класифікувати лише за допомогою візуального огляду чи показань свідків.

З огляду на це, обов'язковою процесуальною дією у таких справах є призначення судових експертиз із залученням вузьких спеціалістів у певній галузі знань.

Так, за результатами досліджень М. О. Сахошко, констатовано, що під час розслідування кримінальних правопорушень, де предметом злочинного посягання виступає пальне, призначення специфічної судової експертизи нафтопродуктів і паливно-мастильних матеріалів є безальтернативною та критичною вимогою для встановлення об'єктивної істини [9, с. 169].

Предметами експертизи нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів є розчинники, бензин, гас, дизельне пальне, мінеральні мастила, консистентні змазки та ін. Властивості цих речовин обумовлюють спеціальні вимоги до способу та матеріалів їх упакування для скерування на експертизу. Зразки рідких нафтопродуктів з конкретних об'ємів, якщо вони не можуть безпосередньо бути доставленими на експертизу,

необхідно поміщати у сухий скляний герметичний посуд, який своїм розміром дещо перевищує об'єм відібраної речовини. Зразки в'язких речовин також упаковують в скляну тару. Тверді зразки слід поміщати у поліетиленові кульки з обов'язковим зав'язуванням або заклеюванням. Перед експертом ставляться наступні основні питання:

- чи є представлені матеріали нафтопродуктами, якщо так, то який їх вид, тип, марка, група, призначення;
- чи є у нафтопродуктах чи паливно-мастильних матеріалах домішки, якщо є, то яка їх природа і можливе джерело походження;
- чи змішувалися між собою бензини з різним октановим числом, якщо так, то у якій пропорції та ін.

Для проведення досліджень зазначених матеріалів широко використовуються інструментальні аналітичні методи: оптична мікроскопія, спостереження за люмінесценцією в ультрафіолетових променях, тонкошарова та газорідинна хроматографія, спектроскопія в ультрафіолетовій, видимій та інфрачервоній областях спектра, атомний спектральний аналіз [12, с. 60].

Робота з ідентифікації фальсифікованої алкогольної продукції у свою чергу вимагає від експерта комплексного підходу із обширним застосуванням глибоких спеціальних знань з урахуванням найновіших технологій підробок, які постійно вдосконалюються.

Так, В. Т. Лебединець та Р. І. Сливач під час здійснення товарознавчого аналізу проблем щодо фальсифікації коньяків в Україні, дійшли висновку, що на сьогоднішній день сурогати створюються не шляхом класичної дистиляції та багаторічної витримки в дубових бочках, а шляхом банального додавання штучних синтетичних барвників, інколи заборонених для використання у харчовій промисловості, хімічних есенцій та ароматизаторів у дешевий водно-спиртовий розчин. Вони зазначають, що судово-товарознавча та хімічна експертиза таких об'єктів включає кілька послідовних етапів. Це документальний та візуальний аналіз якості поліграфії етикеток, акцизних марок і форми тари, органолептична оцінка та складні інструментальні фізико-хімічні дослідження із застосуванням методів газорідинної хроматографії та мас-спектрометрії, що у кінцевому етапі переконливо свідчить про умисне незаконне виготовлення [10, с. 75–77]. Крім того, нормативними документами регламентовано

технічні умови виготовлення, вміст, якість, упаковання та маркування алкогольних напоїв. Завдяки ретельному проведенню експертних досліджень з'являється можливість викривати підпільні цехи з виробництва горілки, вина, бренді та інших підакцизних алкогольних напоїв.

Об'єктами експертизи виступають алкогольні напої: вина, бренді, харчовий спирт, горілка, джин, віскі, ром, лікєро-горілчані вироби (лікєри, креми, настоянки, наливки, пунші, бальзами, апєритиви, коктейлі, та ін.).

Вилучення об'єктів дослідження відбувається за правилами, передбаченими відповідними стандартами. Відібрану продукцію поміщають у чисту суху тару: скляні банки, пляшки, полієтиленові пакети. Зразки опечатують або опломбовують.

Основними питаннями до експєрта є:

Щодо визначення хімічного складу та безпечності:

- чи відповідає вміст мікрокомпонентів вимогам ДСТУ;

- чи присутні токсичні речовини або домішки, небезпечні для життя та здоров'я людини;

- яка міцність рідини і чи відповідає зазначеній на етикетці;

- чи містяться барвники, ароматизатори, підсолодуючі, не передбачені рецептурою.

Щодо способу виготовлення та походження:

- чи виготовлений напій заводським (кустарним) способом;

- чи відповідає продукція за фізико-хімічними та органолептичними показниками оригінальному напою вказаної торговельної марки;

- чи виготовлений алкогольний напій із використанням харчового (технічного) спирту.

Щодо тари та етикеток:

- за допомогою якого обладнання нанесено маркування на етикетках та контретикетках;

- чи є ознаки повторного використання тари або корків;

- чи є відповідність клею на наклеєних етикетках фабричному зразку.

Щодо автентичності акцизних марок:

- де виготовлена марка акцизного податку, наклеєна на пляшці;

- якщо марка підроблена, яким способом вона виготовлена;

- чи нанесено на марку акцизного податку реквізити та захисні елементи відповідно до встановлених технологічних вимог [12, с.70, 73].

До групи підакцизних тютюнових виробів належить тютюнова продукція для куріння та іншого споживання, включаючи тютюнові вироби для електричного нагрівання, тютюн та його заміники (ст. 215 Податкового кодексу України) [11]. Про підробку тютюнових виробів свідчить ряд специфічних ознак, починаючи від недоліків упаковки і до особливостей маркування. Серед них найчастіше дефекти пачки та її вмісту, відсутність марки під захисною плівкою, дублювання номерів на пачках, неякісна поліграфія, ряд органолептичних ознак та ін., що свідчать про фальсифікат або нелегальне походження товару.

Об'єктами судово-товарознавчої експертизи тютюнових виробів є сигарети та цигарки, сигари та сигалили, люльковий, кальянний, жувальний тютюн, рідини для електронних сигарет, стіки та ін. Відбір зразків для проведення експертних досліджень здійснюється за правилами, регламентованими КПК України (ст. 245) та іншою нормативною документацією [6]. Під час процедури відбору зразків слід дотримуватися кількісних норм та обсягів, відповідно до міжнародних стандартів (SAMANCTA). З метою унеможливлення підміни зразків та впливу на них зовнішнього середовища, їх відбирають в оригінальній тарі. Пачки поміщають у вологонепроникні сейф-пакети або цупкі паперові конверти, які заклеюють або опломбовують.

Для проведення судово-експертних досліджень формуються певний перелік питань.

Щодо способу виготовлення та автентичності продукції:

- чи досліджувані тютюнові вироби виготовлені на кустарному (фабричному) обладнанні;

- чи за фізико-хімічними, конструктивними та органолептичними показниками вони відповідають оригінальній продукції зазначеної торговельної марки;

- чи використані пакувальні матеріали фабричного виробництва чи зроблені саморобним обладнанням;

- чи відповідає якість поліграфічного оформлення упаковки оригінальним зразкам правовласника бренду.

Щодо хімічного складу:

- чи відповідає якість та склад тютюнової суміші вимогам ДСТУ та технічним регламентам;

- чи містяться у зразках тютюну небезпечні для життя та здоров'я хімічні речовини (пестициди, солі важких металів),

- яка частка промислових відходів, у порівнянні з еталонним зразком, міститься у складі сигарет.

Щодо марок акцизного податку:

- чи виготовлена акцизна марка на підприємстві, що здійснює офіційний випуск таких документів;
- яким способом нанесено графічні елементи та реквізити;
- чи мають місце захисні елементи, які відповідають вимогам чинного законодавства;
- чи відповідає серія та номер акцизної марки виду виробу та партії товару [14, с. 7].

Крім того, зазначаються конструктивні відхилення від параметрів легальної продукції, а також використовуються дані Єдиної бази зразків тютюнових виробів, яка існує з 2024 року.

Для ретельного проведення судово-товарознавчої експертизи тютюнових виробів у лабораторних умовах широко використовують сучасні технічні можливості. Серед них: хромато-мас-спектрометри, люмінесцентні та ультрафіолетові мікроскопи, спектрометри інфрачервоного діапазону, автоматизовані курильні машини [13, с. 4].

Порівнюючи відібраний сурогат з легальним еталоном, експерт зможе виявити розбіжності у хімічному складі тютюну, щільності паперу, спектральних характеристиках фарби на поверхні пачки та у захисних елементах акцизної марки.

На сьогоднішній день своєчасне виявлення фальсифікованих підакцизних товарів, таких як нафтопродукти, алкогольні та тютюнові вироби, крім судово-товарознавчих експертиз у значній мірі доповнюється можливостями широкого використання електронної системи «Акциз», 2D сканерів акцизних марок та оптичних детекторів.

Отже, висококваліфікований судовий експерт за результатами проведеної роботи у своєму письмовому висновку зобов'язаний надати чіткі, науково обґрунтовані відповіді на низку сформульованих питань. Основним при цьому є констатація відповідності чи невідповідності досліджуваних зразків підакцизних товарів жорстким вимогам чинних державних стандартів та технічним регламентам.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, питання щодо виявлення фальсифікованих підакцизних товарів в сучасних реаліях України є складним багатоетапним процесом.

Зважаючи на важкі та часто незворотні негативні наслідки для здоров'я та життя громадян у результаті використання фальсифікованих підакцизних товарів, слід констатувати необхідність посилення боротьби з їх масовим виробництвом

та своєчасним виявленням на споживчому ринку.

Ключовим суб'єктом розслідування правопорушень щодо виробництва та реалізації нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, алкогольних і тютюнових виробів виступає Бюро економічної безпеки України. Під час розслідування основу доказової бази складають такі слідчі розшукові дії як огляд місця події та призначення і проведення судово-товарознавчих експертиз. У ході їх виконання з'являється можливість отримання вичерпного опису існуючого предмету і способу скоєння злочину та його слідової картини.

Проведення судово-товарознавчої експертизи вимагає залучення вузьких фахівців з конкретних галузей знань та широке використання найсучасніших технічних можливостей проведення лабораторних досліджень: хромато-мас-спектрометри, електронні, люмінесцентні та ультрафіолетові мікроскопи, спектрометри інфрачервоного діапазону, автоматизовані курильні машини, газорідні хроматографи та ін.

Відповідно, залучення профільних спеціалістів повинно мати місце ще на етапі обшуку підпільних цехів та відбору зразків. Це забезпечить правильне пакування вилучених об'єктів, що буде запобігати їх випаровуванню, окисленню та зміні хімічних чи інших властивостей під дією зовнішніх факторів.

Правильно, логічно та вичерпно сформульовані питання в постанові детектива про призначення судово-товарознавчої експертизи є запорукою успішного розслідування.

Важливої уваги заслуговує документальний та візуальний аналіз якості поліграфії етикеток, акцизних марок і форми тари, що у кінцевому етапі переконливо свідчить про умисне незаконне виготовлення підакцизних товарів.

Отже, завдяки ретельному проведенню експертних досліджень з'являється можливість викривання підпільних цехів з виробництва цілого ряду підакцизних товарів.

Вважаємо, що у найближчому майбутньому ключовим напрямком у вирішенні проблем виявлення фальсифікованих підакцизних товарів стане цифрове доказування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деревцов С. І. Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів. *Юридич-*

ний науковий електронний журнал. 2025. № 5. С. 342-344. URL: https://lsej.org.ua/5_2025/5_2025.pdf#page=342.

2. Глушко А. О., Іскра А. М., Чигрина Г. Л. Засоби щодо подолання проявів тінізації економіки на ринку підакцизних товарів. Економічна безпека: організаційно-правові, інформаційно-аналітичні та оперативнорозшукові засади. 2024. С. 395-398. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20kriminalnogo%20sudocinstva%20ta%20analitichnoi%20dialnosti/06%20cerven%20Kafedra%20kriminalnogo%20sudocinstva%20ta%20analitichnoi%20dialnosti/Zbirnik_tez_Ekonomichna_bezpeka.pdf#page=396.

3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Дудоров О. О., Письменський Є. О. Підакцизні товари як предмет незаконного обігу: проблеми визначення в контексті формування та реалізації кримінально-правової політики. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 3(69). С. 41-51. URL: <https://naukaipravoohorona.navs.edu.ua/index.php/naukaipravoohorona/article/view/1894>.

5. Алкогольний напій, який імітує (відтворює) легально виготовлений підакцизний товар, є предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 204 КК України – ВП ВС. *Верховний Суд: офіційний вебпортал*. 2024. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1724434/>.

6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17%23Text>.

7. Протокол огляду місця події: бланк процесуального документа (Додаток). Документ розроблено відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17%23Text>.

8. Вейц О., Осинцева А., Лавошник О., Мацко Н., Шаповалов В. Фальсифікована алкогольна продукція: вплив на громадське здоров'я та кримінально-правова відповідальність. *Actual Problems of Medicine and Pharmacy*. 2025. С. 1-24. URL: <https://apmplmi.com/index.php/apmp/article/download/75/76>.

9. Сахошко М. О. Залучення експерта адвокатом під час розслідування незаконного виготовлення, зберігання, збуту пального або його транспортування з метою збуту. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3(3). С. 168-172. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/334710>.

10. Лебединець В. Т., Сливар Р. І. Фальсифікація коньяків та способи її виявлення. *Актуальні*

проблеми експертизи товарів: збірник матеріалів. 2023. С. 74-78. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/zt_aktualni-problemy-ekspertyzy-tovariv-2023.pdf#page=75.

11. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

12. Бараняк В. М., Сибірна Р. І. Судові експертизи; курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. 168 с.

13. Кошук Т. В., Прохорович О. В., Яворський О. А. Акцизний податок на рідини для електронних сигарет в Україні: відповідність практиці ЄС і втрати надходжень від нелегального ринку. *Фінанси України*. 2025. №7. С. 90-101.

14. Дудоров О., Письменський Є. Підакцизні товари як предмет незаконного обігу: проблеми визначення в контексті формування та реалізації кримінально-правової політики. *Наука і правоохорона*. 2025. Вип. 3 (69). С. 41-51.

REFERENCES

1. Derevtsov, S. I. (2025), *Sotsialna obumovlenist kryminalnoi vidpovidalnosti za nezakonne vyhotovlennia, zberihannia, zbut abo transportuvannia z metoiu zbutu pidaktsyznykh tovariv, Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, № 5, s. 342-344, available at: https://lsej.org.ua/5_2025/5_2025.pdf#page=342.

2. Hlushko, A. O., Iskra, A. M. and Chyhyryna, H. L. (2024), *Zasoby shchodo podolannia proiaviv tinizatsii ekonomiky na rynku pidaktsyznykh tovariv, Ekonomichna bezpeka: orhanizatsiino-pravovi, informatsiino-analitichni ta operatyvno-rozshukovi zasady*, s. 395-398, available at: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20kriminalnogo%20sudocinstva%20ta%20analitichnoi%20dialnosti/06%20cerven%20Kafedra%20kriminalnogo%20sudocinstva%20ta%20analitichnoi%20dialnosti/Zbirnik_tez_Ekonomichna_bezpeka.pdf#page=396.

3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Dudorov, O. O. and Pysmenskyi, Ye. O. (2025), *Pidaktsyzni tovary yak predmet nezakonnogo obihu: problemy vyznachennia v konteksti formuvannia ta realizatsii kryminalno-pravovoi polityky, Nauka i pravoohorona*, vyp. 3(69), s. 41-51, available at: <https://naukaipravoohorona.navs.edu.ua/index.php/naukaipravoohorona/article/view/1894>.

5. Alkoholnyi napii, yakyi imituie (vidtvoriuie) lehalno vyhotovlenyi pidaktsyznyi tovar, ye predmetom kryminalnogo pravoporushennia, peredbachenoho st. 204 KK Ukrainy – VPVS. *Verkhovnyi Sud: ofitsiyni vebportal*. 2024, available at: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1724434/>.

6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17%23Text>.
7. Protokol ohliadu mistsia podii: blank protsesualnoho dokumenta (Dodatok). Dokument rozrobeno vidpovidno do vymoh Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17%23Text>.
8. Veits O., Osyntseva A., Lavoshnyk O., Matsko N. and Shapovalov V. (2025), Falsyfikovana alkoholna produktsiia: vplyv na hromadske zdorovia ta kryminalno-pravova vidpovidalnist, *Actual Problems of Medicine and Pharmacy*, s. 1-24, available at: <https://apmplmi.com/index.php/apmp/article/download/75/76>.
9. Sakhoshko, M. O. (2025), Zaluchennia eksperta advokatom pid chas rozsliduvannia nezakonnoho vyhotovlennia, zberihannia, zbutu palnoho abo yoho transportuvannia z metoiu zbutu, *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*, vyp. 3(3), s. 168-172, available at: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/334710>.
10. Lebedynets, V. T. and Slyvar, R. I. (2023), Falsyfikatsiia koniakiv ta sposoby ii vyjavlennia, *Aktualni problemy ekspertyzy tovariv: zbirnyk materialiv*, s. 74-78, available at: <https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/zt-aktualni-problemy-ekspertyzy-tovariv-2023.pdf#page=75>.
11. Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
12. Baraniak, V. M. and Sybyrna, R. I. (2010), Sudovi ekspertyzy; kurs lektsii, Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, Lviv, 168 s.
13. Koshchuk, T. V., Prokhovorych, O. V. and Yavorskyi, O. A. (2025), Aktsyznyi podatok na ridyny dlia elektronnykh syharet v Ukraini: vidpovidnist praktytsi YeS i vtraty nadkhodzen vid nelehavnoho rynku, *Finansy Ukrainy*, №7, s. 90-101.
14. Dudorov O. and Pysmenskyi Ye. (2025), Pidaktsyzni tovary yak predmet nezakonnoho obihu: problemy vyznachennia v konteksti formuvannia ta realizatsii kryminalno-pravovoi polityky, *Nauka i pravoohorona*, vyp. 3 (69), s. 41-51.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 11.05.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.06.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.10.2026